

APATRIDI I OSTALE ČUDNE LIČNOSTI

LIDIJA DEDUŠ

SADRŽAJ

APATRIDI	6
sarajevo	7
treće lice	9
the tale of two cities	11
znakovi pored puta (na cesti doboj - brod)	12
srbska kuća	13
glineni golub	15
fire, walk with me	17
pi	18
golubovi	20
agregatna stanja smrti	22
 MOJ ČOVJEK	 24
kako iskoristiti preostale dane života na zemlji	25
kako osvojiti zgoditak na lutriji	26
kako sačuvati ljubavnu svježinu	28
kako prevladati zimsku monotoniju	30
cvijeće na balkonu	32
moj čovjek	34
kako se maniti ćorava posla	35
kako preživjeti 21. stoljeće	37

vječnost	39
some kind of hapiness	41
 PET PRAVILA ZA OPTIMIZAM	 44
kako doći do pravih odgovora	45
prava sreća	47
frustracija	48
kako biti simpatičan u trenucima nevolje	50
kako prespavati noć u kojoj se ne može zaspati	52
skepsa	54
i tako smo nekad živjeli	55
odgodim se na tjedan dana	56
bakterije	58
bungee	59
uže	60
u neke dane nastani se ovdje neki đavo	62
što mi je rekao zid	63
tražim novi stan	64
 NAŠ TUĐI AUTO BEZ KOTAČA	 66
djed	67
amerika	68
žena na pragu sedamdesetih	70

prava strast	72
ja se bojim uniforme	73
ne snalazim se na peronima željezničkih stanica	75
dragi morrissey	77
zavrtjelo mi se u glavi, ali	80
kiša je počela padati prije svitanja	81
angst	82
u danima kad je kuća bila jako hladna	83
bolji život	84
O autorici	86
Impresum	87

So if you meet me, have some courtesy

Have some sympathy, and some taste

Use all your well-learned politesse

Or I'll lay your soul to waste

M. Jagger, K. Richards, Sympathy for the Devil

APATRIDI

SARAJEVO

prvo kažu
gasi svjetlo,
da te ne vide oni s brda, da ti ne dođu
jebat mater, rezat grlo, ubit boga
u tebi, tvojoj djeci, tvojoj ženi,
a da nikad u njega ni vjerovao nisi,
drugo,
skrivaš svoju svijeću, svoje knjige,
svoj prozor, svoju djecu, svoju ženu
prašnom dekom iza koje curi život u tišini,
u čekanju da izvana netko vikne
mater ustašku, četničku, balijsku,
sve ćemo vas pobit
kao pse, kao mrave, kao stoku neodgojenu,
gasi svjetlo, nemoj da ti ja iskopam oči jesmećuo
pa ga nikad više vidjet nećeš, nikad više, nikad,
treće, dođu
jedan s puškom, drugi s puškom, kažu *gdje je*,
viču *ftoko*, viču *kvvi fu ti fe napit*, viču *gdje je*, traže
oružje koje nemaš, kao što ni oni zube nemaju,
kao što ih nema niti tvoja mlađa kći
kojoj su pištolj u čelo uperili, znaš ih dobro,
s tvojom djecom u razred išli, pali jednom,
pali dvaput, stadion im bio kuća, ali sad su
glavni, prijete, psuju, inate se, njihova je prva,
zadnja pa i ona o sreći koju imaš jer su došli
oni, a ne glavni koji nema smisla za te knjige
koje čuvaš, koje sada idu s njima dok se smiju
kada kažu kako knjiga glavu čuva, kako treba
to da pamtiš, kako znaju oni tko je tolstoj,
nobelovac, kako bolje da ih uzmu oni
nego da ti kuća zbog njih gori, a znaš

kako gori papir, šteta ih je kad se mogu
dobro prodat.

onda dođe zima, dođe glad, dođe podrum,
tebi dođe da pojedeš samog sebe, dođe smrt
i jednog dana opet dođe jedan što mu fale
suglasnici, glavni, kaže *idemo u autobus*,
ukrcaj se, kaže *šta se čeka, ajmo*, nije grub,
nije živčan, ne dere se nego kaže, puškom kaže
digni ruke, i ne boj se,
sada ideš u slobodu.

TREĆE LICE

ne znam gdje da počnem, mama, možda najbolje ispočetka,
stvari krenu loše kad se kažu obrnutim redoslijedom jer
ni sunce ne izlazi na zapadu pa se bojim,
desit će se nešto loše ne budem li konzistentna, čekaj,
samo da se maknem s mjesta, evo, sad ti mogu reći,
dobro mi je ovdje sada, mama, smirujem se svakog dana malo više,
ne mislim na ono što je moglo biti, ne planiram i ne plačem,
samo čekam novo jutro, da sve opet krene ispočetka, svojim redom,
buđenje u sedam i kava bez mlijeka, mora biti crna, mama,
mora biti gorka, bez šećera, tako mora biti,
moram biti konzistentna, ne budem li, desit će se nešto loše,
čekaj, samo da se maknem s mjesta, evo,
tako počinju moja jutra, tako mora biti svakog dana,
zatim slijedi kupatilo, mama, smijati ćeš se, ali,
ja još uvijek spavam u čarapama, inače ne mogu, hladno mi je,
ovako ne moram ustajati noću, spavam sve do jutra, a onda buđenje u sedam,
kava, tako mora biti, moram biti konzistentna, mama,
pazim da veš uvijek bude okrenut na pravu stranu, bojim se,
ne bude li, desit će se nešto loše, čekaj, samo da se maknem s mjesta,
zube perem uvijek prvo slijeva, onda zdesna,
i iz kade uvijek prvo lijevom nogom, mama, ne budem li, plašim se,
desit će se nešto loše, čekaj samo da se maknem s mjesta, evo,
sad je dobro, gdje sam ono stala, mama, moram dalje redoslijedom,
odlazim na posao, cipele su redom prvo desna, zatim lijeva,
da provjerim samo je li pegla isključena, je li ključ u bravi, okrenuti dvaput,
nikad jednom, mama, moram biti konzistentna, brojim,
jedan, dva, tri koraka, a onda preskok preko kocke,
ponekad se desi pa stanem na krivu, to se brzo mora ispraviti, mama,
moram biti konzistentna, ne budem li, desit će se nešto loše, čekaj,
samo da se maknem s mjesta, evo, sad je dobro,
jutros nisam srela onu ženu, nikad ne pozdravi, ali
kad je vidim, znam, dan će biti dobar, sad se bojim,

desit će se nešto loše, nešto strašno, čekaj da se maknem s mjesta,
počela je kiša, osjećam tjeskobu, mama,
ne mogu se sjetiti da li sam isključila peglu i koliko sam puta
zaključala vrata, mama, već je podne, dan će brzo proći,
sve je dobro, zasad, samo ne znam, one čaše,
da li sam ih spremila u kuhinjski ormarić, ako nisam, bojim se,
desit će se nešto loše, nisam bila konzistentna, mama,
čekaj samo da se maknem s mjesta, samo želim natrag kući, da provjerim
je li pegla isključena, u pidžamu i u čarape za krevet,
lijevu čarapu na lijevu nogu, vidim to po obrisu stopala,
ne bude li, desit će se nešto loše, mama,
plahta mora biti glatka, deka mora biti ravna,
cedulja u donjem desnom kutu, moram biti konzistentna,
ne budem li, desit će se nešto loše, čekaj, samo da se maknem s mjesta,
viljuška je danas bila u pretincu s noževima, to se mora brzo popraviti,
knjigu sam odložila u pogrešnom kutu stola, to se mora brzo, čekaj,
evo sad je dobro, moram
biti konzistentna, mama, samo da još vidim vrata, u redu je,
dvaput, eto, tako idu moji dani, mama, pazim da sve bude kako treba, pazim,
ne bude li ispoštovan redoslijed, mama, desit će se nešto loše,
nisam bila konzistentna, kao onog jutra kad je pala prva
bomba, kad sam spavala na desnom boku, ustala na lijevu nogu i kad
nisam bila konzistentna kao sada kad još samo čekam da se desi nešto
od čega ću ozdraviti.

THE TALE OF TWO CITIES

imam četrnaest godina
i živim u sarajevu.
s tetkom se vozim u tramvaju,
oko nas je snijeg, a ona govori
nešto o padu vukovara.
došla je otamo s babom i dedom,
i sad idemo zajedno tramvajem na skenderiju:
ona da skupi humanitarnu pomoć,
ja da kupim ulaznicu za koncert
ekatarine velike.
priča o gradu koji je negdje pao me, dakle, zanima
koliko i pingvini iz dokumentarca
o globalnom zatopljenju.

shvaćаш?

imam trideset i šest godina,
a iza sebe dvadeset i jednu pušačkog staža
i odavno više ne živim u sarajevu.
ovih se dana posebno brinem
kako s mojim bronhima nešto nije u redu,
jer navečer, kad legnem,
tihi me kašalj podsjeti kako sada,
za razliku od onda kad sam imala četrnaest,
u grudima nosim dva spaljena grada
i bojim se, zakašljem li preglasno,
iz mojih bi pluća, kao iz vulkana,
mogao eruptirati dim s pepelom.
toliki su, otprilike, razmjeri
te katastrofe.

ZNAKOVI PORED PUTA (na cesti Doboj - Brod)

tamo se to kaže *to go*.

imaš taj, kako se zove, *drqjvej*, dovezeš se fino,
autom, ko gospodin, ne moraš čak
ni izaći. samo spustiš staklo, kažeš što bi htio, platiš
i voziš. *go*.

tamo kažu da mi ovdje nismo mogli skupa.

da je brat na brata, a gdje toga ima

tu trava ne raste.

kažu da su bili ovdje, pamte samo ćevap u somunu.

s kajmakom. ali nema *to go*. i vidiš, sve dok
ne bude tako bilo, džabe su nam pusti snovi
o zapadu.

zato sam ja ovdje ovaj natpis stavio, uz cestu.

ćevap *to go*, vidiš, tako piše.

neka vidi svijet da istok sa zapadom može.

neka vidi da i istok može *go*,

jeb'o im ja i jednima i drugima mater.

SRBSKA KUČA

ovo je srbska kuća, došao jednom jedan
i napisao na istočnom zidu, ovdje,
pored mjesta gdje su nekad stajala ulazna vrata.
tu je sad rupa kroz koju su prošle
kožne čizme tog neznalog junaka, krezubih usta,
polomljenog jezika, trulog daha,
a ono tamo je cesta. gledamo se svaki dan preko dvorišta,
a trčala su ovdje nekad djeca, skakale su lopte, hodali su ljudi.
sada samo raste trava, iz mene korov,
iz ova četiri zida što ostala su nakon zima
u kojima su padale bombe, meci, a ne snijeg
kako bi zimi priličilo.
ja, srbska kuća, sad strpljivo čekam
da dođu novi ljudi i odrežu samoniklu trešnju
koja raste iz spavaće sobe.
ovamo ni divlje zvijeri ne dolaze više da pasu.
srbska kuća, pisao je sprejom, ovdje, jedan.
i ostao znak, vide ga oni s ceste koji gledaju
i čude se – kako kuća, a ničeg nema osim poluzidova,
bez dimnjaka, krova i vrata,
tek ščrbava fasada na kojoj velikim slovima piše
srbska kuća.
ja sam srbska kuća, i to valjda znači
treba se riješiti svih suvišnih stubišta, prozora, ljudi,
i riješilo se. ostali su samo
cigla, malter, beton, žica,
i bodljikava kupina eno, iz podruma raste, ali isto valjda srbska,
jer ovo je srbska kuća. i nikoga nema od kupine
džem da spremi
pa da ljeti, kao nekad, uz cestu da prodaje.
srbska kuća na osami
pokraj ceste prema sarajevu, tako piše.

srbska. kuča.
tvrdo č.

GLINENI GOLUB

a onda opet, mogla sam se roditi
i kao ciganče.
snovi pod čergom i ples uz vatru do ranoga jutra.
hodati bosa i kad je snijeg.
u magarećoj klupi osam sati
kroz prozor maštati o daljinama.
mogla sam skupljati kišu u limenu kantu
pa njome zalijevati tratinu
da postelja bude mekša.
ne bi me brinulo što su gume na biciklu prazne
ni da li će biti ručka.
sasvim udobne bi mi bile
i cipele dva broja veće.
mogla sam imati jednoga oca i četiri majke.
kućni ljubimac da mi je miš,
a pas u dvorištu pun buha.
moglo je biti i tako
da mi momci u gradskom tramvaju viču:
crna, daj pičke!
da mi je zubar misaona imenica,
da mi kosu uređuje vjetar,
a nokte zemlja.
da mi nožni prsti u dnevnoj sobi uranjaju u pijesak,
u tepih, najfinije tkanje,
i da bijela djeca misle
kao što misle,
kako imam manje kostiju od njih.
da mi sva braća igraju u nogometnom klubu
i svi ljudi budu braća.
vjere da nemam, boga da nemam
kao što nemam.
i da nikad nisam bila bačena uvis

pa nišanom razdijeljena na komade,
meta razrokim očima i nezainteresiranim psima
u masnu zemlju utabana
znala bih
da barem nekome pripadam.

FIRE, WALK WITH ME

crvenom tintom napisati da je
na ovome mjestu gorjela vatra,
ne plavom, ni crnom, već onom kojom se ispravlja
pravopisna greška u školskoj zadaći, opomene radi,
upisati u sjećanje datum (proljeće) i grad (na balkanu),
iz godine kad su djevojčice željele biti
lijepe kao glumice iz serije o twin peaksu, kada su
padali gradovi umjesto kiša, a prozore obasjavalo
sunce s vrhova topničkih cijevi s okolnih brda umjesto sunca
s okolnih brda. pisati, pisati
da je tjeskoba iz tv ekrana poprimila
fizički oblik i da u stvarnosti nije ni lijepa ni
tako romantična kao u stroboskopskom plesu patuljka
u kutu dnevne sobe.
crvenom tintom napisati, nacrtati
živote ljudi na asfaltu onoga ljeta kada je edička
mecima pisao: smrt, smrt,
smrt gradu
u kojem djevojčice više ne žele biti lijepe nego samo
žele biti.
crvenom, upisati, godinu i dan
nakon kojeg su ljudi nastavili padati, padati,
a da nikada nisu saznali
tko je ubio lauru palmer.

PI

imam svu potrebnu spremu da postanem apatridom imam
isteklu putovnicu države koja više ne postoji i rodni list
grada u zemlji koju nitko ne želi priznati imam
zimsku jaknu ali ostala je odakle sam došla mada
meni bi sad bila potrebija jer tamo ionako gore vatre
noć i dan imam unaprijed pripremljenu rečenicu *na spisku centra
za socijalni rad* kad me teta s hladnom trajnom na šalteru
autobusne stanice traži da joj platim za mjesečnu kartu
imam žuti karton žuti je za izbjeglice imam
broj u žutom kartonu i sliku na kojoj se smijem
to sam sada ja
broj
imam roditelje u gradu koji neću znati prepoznati
kad se jednog dana vratim kući ako
koji neće znati prepoznati dijete koje su ostavili
kad me opet vide ako
imam osam razreda osnovne škole i poremećaj u snovima doslovno
imam viziju budućnosti u kojoj stoji kuća s duboko
ukopanim podrumom za svaki slučaj imam
potrebu američkom predsjedniku reći nek se nosi
u pičku materinu imam
jedinicu iz matematike na polugodištu ali umijem zbrajati
sitniš u džepu od prvog do prvog imam
unicefove bilježnice i grafitne olovke na šiljenje s natpisom
aide humanitaire i potrebu da svaki dan upišem
koliko sam koraka napravila
prije nego što sam ponovo naučila hodati ali umjesto toga
upisujem podatke kao što su
pi je šesnaesto slovo grčkog alfabeta a definira se kao odnos
opsega i promjera kruga poznato kao ludolfov broj čija je
numerička vrijednost zaokružena na šezdeset četiri decimalna
mjesta koja nikad neću zapamtiti dok se pitam je li

ludolf tako nazvan jer su njegovi roditelji unaprijed znali da će poludjeti od života.

GOLUBOVI

pocijepala sam levisice ispod desnog guza
jednog popodneva jedne ratne godine
kad sam se s rođacima
kroz prozor visok dva metra
pokušavala ubaciti u staru školu,
ruinu ispod vatrogasnog doma
u kojoj je još moj stari pohađao osmoljetku,
i pokušavala loviti tavanske golubove
koje su roditelji rođaka voljeli u paprikašu.
za razliku od njih
ja nisam voljela golubove
jer su me podsjećali na jutro u predratnom sarajevu
kad su pandžicama cupkali i srali po prozorskom limu
zbog čega je stara pizdila i govorila
da će ih sve potamaniti
da njeni prozori ne mogu ostati čisti ni dana
i mora li ona uvijek biti
do grla u govnama.
svejedno sam sada s rođacima lovila te ptice
jer mi se provaljivanje u zabranjeni prostor
činilo nekako prikladnim za tu ratnu godinu.
nikad nisam saznala kakav je bio paprikaš od golubova,
a ubrzo nam je dosadilo i provaljivati u školu.
zabavnije od toga postalo je
igrati se forenzičara
i u stražnjem dvorištu moje babe
iskopavati svinjske zube, zaostale nakon
godina i godina klanja tih nedužnih životinja.
iskopane zube smo onda
označavali brojevima po redoslijedu pronalaska
pa rado pokazivali po selu
i svima govorili

da su ljudski.

AGREGATNA STANJA SMRTI

mnogo godina nakon rata, na terasi nekog restorana
uz obalu,
pitao me jedan amerikanac iz livna
da mu opišem kako je bilo
u sarajevu devedeset druge.
on bi, kaže, napisao priču,
roman,
nije važno, samo da je
iz prve ruke.
da prenese drugim, valjda livanjskim i inim
amerikancima
malo te, kaže, akcijske atmosfere.
pod utjecajem vina, želuca punog žuči
otvorila sam dušu kao nikome dotad
i počela nabrajati:
nakon prve koševske granate
televizija je prenijela snimak poginulog bračnog para.
njemu je falilo pola lubanje.
kod nje je u pitanju bila ruka.
onda su nam uveli policijski sat.
onda je nestalo vode
usred pranja veša.
sjebalo vešmašinu pa je stara onima na brdu
psovala mater.
onda je nestalo struje
pa smo im psovali boga
jer su se preko noći odmrzle
sve zalihe u zamrzivaču.
onda je otelo aliju
pa smo bili: ha ha ha ha ha.
e, a između toga
i one dvojice bez zuba

(koji su uperili pištolj, tražili oružje,
izrezali jorgane i jastuke od perja
pa smo im svi zajedno psovali i boga i mater
ali tek kada su otišli)
ubilo je i televizijski i radijski signal
i više nije bilo ničega za slušati i gledati
osim smrti u svim agregatnim stanjima.
zatim je nastupilo vrijeme čuđenja
što smo još živi.
ni vode, ni struje, ni hrane,
ni duše.
onda sam otišla. starci su ostali.
mladi.
psovala sam mater i karadžiću i mladiću
i miloševiću i tuđmanu i aliji,
a ni clintona nije zaobišlo.
i molila sam boga, palila mu svijeće
za starce.
a kad su došli,
stari,
živjeli smo nesretno i neveselo
do kraja svojih života.
i ovo ti je samo dio moje
devedeset druge,
pa ti to prevedi na taj svoj
američki engleski,
jarane.

MOJ ČOVJEK

KAKO ISKORISTITI PREOSTALE DANE ŽIVOTA NA ZEMLJI

*trebalo bi napraviti dobar plan, pakleni plan,
otputovati negdje ili potrošiti sav novac na sitna zadovoljstva –
rekla sam svom čovjeku jutros dok smo, uz kavu, čitali novine
u kojima je pisalo kako će 25. veljače zemlju zaobići
objekt 2016 WF9,
neidentificiran u smislu da se još uvijek ne zna je li riječ o
meteoru ili asteroidu,
ali je, prema tvrdnjama NASA-e, sasvim sigurno kako neće udariti u zemlju
ni tog dana potkraj mjeseca, a ni 16. veljače,
kako je to prekognicirao izvjesni djomin damir zaharovič,
ruski astronom amater,
koji svojom tvrdnjom indirektno implicira kako treba
pomno razraditi
svaki od preostalih trenutaka prije veličanstvenog udara
neidentificiranog objekta u zemlju,
što će, prema njegovim riječima, izazvati
katakliizmički megacunami neviđenih razmjera
i život na zemlji uništiti u potopu koji se neće moći porediti
ni s onim iz biblije.
ali, ekonomska kriza koja je pogodila svijet i traje već, otprilike,
desetak godina,
utjecala je i na našu zemlju, a samim time i na naš
kućni budžet.
stoga nam, od paklenog plana, ne preostaje ništa drugo, nego
mirno sjediti kod kuće
i vidjeti hoćemo li, mega-udarom, barem moći izbjeći registraciju auta
koja pada na isti dan kad i,
navodno,
asteroid-komet koji prijeti krajem svijeta
kakav poznajemo.*

KAKO OSVOJITI ZGODITAK NA LUTRIJI

čovjek se nada dok je živ, jer u nadi je spas.
nada umire zadnja.
mnoge su mudre riječi napisane o nadi.
sve dok postoji nada i čovjek ima razloga postojati.
moj čovjek i ja svake subote i srijede u isto vrijeme
sjedamo pred televizor. nadamo se dobitku na lutriji.
nadamo se i drugim stvarima u životu, evo na primjer, zdravlju,
ali oboje smo trenutno zdravi.
a subotom i srijedom se izvlači sedmica.
udobno se smještamo ispred tv aparata i čekamo.
voditeljica najavljuje: izvučen je broj pet. izvučen je broj trinaest.
izvučen je broj trideset i dva.
i tako redom.
mi uzvikujemo: pogodak!
ili uzvikujemo: ništa!
ili samo naziv izvučenog broja: dvadeset i tri!
bilježimo brojeve u posebne, sretne bilježnice,
ispod prethodno upisanih kombinacija.
zatim uspoređujemo.
ti imaš dva pogotka. ti imaš tri pogotka.
nedjeljom se izvlači šestica. ponavljamo postupak.
prošli put je u novinama pisalo
o dobitniku multimilijunskog lutrijskog zgoditka.
mi ne želimo da se o nama piše.
odlučili smo, ostat ćemo anonimni.
nismo još odredili svrhu dobivenog novca
jer bi to moglo privući lošu karmu.
ali sve smo isplanirali.
kada dobijemo, ići ćemo u tu i tu zgradu
do koje se dolazi prolaskom kroz tu i tu ulicu.
novac bi bilo dobro odmah prebaciti na bankovni račun.
ali o tome možemo odlučiti na licu mjesta.

što želim reći.

ako želite dobitak u životu, razmišljajte o sebi

kao o pobjedniku.

obavezno morate imati sretnu bilježnicu i sretnu olovku.

kao i sretno mjesto u gradu na kojem ćete izvršiti sretnu uplatu.

ako vam se atmosfera na mjestu gdje vršite uplatu učini loša
idite drugdje.

isto učinite i ako vam djelatnik na šalteru ne izvrši uplatu
s posebnom radošću na licu.

i još nešto.

u slučaju zgoditka na lutriji nikako ne smijete upotrebljavati
pogodbeni veznik ako.

ako dobijemo u ovom slučaju nije opcija.

moj čovjek i ja upotrebljavamo isključivo vremenski veznik kada.

kada dobijemo, tako kažemo.

jer taj je dobitak samo pitanje vremena.

nikakve pogodbe sa srećom za nas

ne dolaze u obzir.

KAKO SAČUVATI LJUBAVNU SVJEŽINU

da bi se sačuvao ljubavni žar i otklonila svaka mogućnost
zapadanja u dosadu i rutinu
parovi bi trebali više vremena provoditi igrajući se.
evo na primjer, moj čovjek i ja. mi se uzajamno poštujemo
i veoma se volimo.
ali stvari se u vezama nikada ne bi smjele
podrazumijevati.
ako želite da vam veza opstane, potrudite se da vam uvijek
bude zanimljivo. u tu svrhu
dobro je provoditi, primjerice, test poznavanja partnera.
prekinite ga usred razgovora o političkoj situaciji u državi
i postavite mu jednostavno pitanje:
čime se u prvoj polovici svoga života bavio otac
moje bake?
a onda lagano počnite odbrojavati od deset.
poznavanje partnera trebalo bi biti dovoljno dobro
da se može usporediti s tablicom množenja
ili pijenjem vode.
probudite ga usred noći.
umjesto romantičnog cvrkutanja i zahtjevnih seksualnih poteza
razbijte mu san jednostavnom konstatacijom
da u vašoj obitelji nikad nije bilo krovopokrivača.
ta se konstatacija sutradan može iskoristiti kao pitanje prilikom
prekida televizijskog programa radi provjere znanja
o zanimanjima unutar vaše obitelji
ili prilikom kuhanja zajedničkog objeda
insinuacijom kako se vaši preci nikada nisu bavili
niti kulinarstvom.
isto tako možete mu, a da partner u vas niti ne posumnja,
za vrijeme tuširanja isključiti bojler
ili zavrnuti vodu.
pustite ga neka vam poslije kaže kako je opet nestalo struje.

ako ga sretnete negdje u gradu, možete se praviti
da ga uopće ne poznajete
pozvati ga na kavu kao potpunog stranca
i razgovarati s njim o stvarima koje kod kuće nikada ne biste
iznijeli kao temu.
mogućnosti su razne. budite kreativni.
ne trebate savjetnice iz ženskih magazina da vam kažu
kako zadržati partnera.
uspjeh vaše veze je čvrsto
u vašim rukama.

KAKO PREVLADATI ZIMSKU MONOTONIJU

ljudi se dijele na one koji vole novac i na one koji ga ne vole.
da biste saznali donosi li vaše ime zaradu
pridružite svakom slovu abecede po jedan broj.
od jedan do devet.
svakom slovu svog imena zatim pridružite
pripadajući broj.
zbrojite ih.
kad ste završili, u ponuđenoj tablici pročitajte
vašu šansu za ostvarenjem bogatstva.
ljetno je krasno godišnje doba i u njemu možete poduzimati mnoge
izvankućne aktivnosti.
ali uz malo mašte, i zima vam također može biti veoma interesantna.
moj čovjek i ja volimo zvijezde.
na primjer.
u egipatskom horoskopu, on je amon ra.
a zna se tko je amon ra.
moj čovjek.
njegovo se ime još izgovara amun, amoun, amen ili imen.
ra je ra.
zatim.
u keltskom on je drvo breza, a životinja jelen.
keltski nude mogućnost i flore i faune.
ja sam, istim slijedom, seth, glog i carić (ptica).
i tako dalje.
ukoliko vi i vaš partner imate kućnog ljubimca
možete također provjeriti i njegov horoskop.
na primjer, kućni ljubimac rođen u znaku ribe obožava vodu.
niste to znali?
ljubimci djevice vole da budu čisti i uvijek su spremni za kupanje
dok većina drugih ljubimaca to baš i ne voli.
ukoliko je vaš ljubimac djevice u horoskopu, a ne voli kupanje
možda biste trebali razmisliti o proučavanju podznaka.

horoskop vam daje uvid u mnoge osobine vašeg partnera
o kojima do sada niste ništa znali.
kako se ljubi. da li je optimist ili pesimist.
koje su mu slabe točke.
da.
ljubav je divna stvar i život je lijep kada se u njemu nastani
ljubav.
a zima je najbolji tester stabilnosti vaše veze.
još bolji je neka sezonska bolest.
na primjer, gripa.
ukoliko padnete u krevet, a vaš partner pritom
prema vama i dalje ostane brižan i blag
budite s njim do smrti.
nemojte protiv njega iskoristiti slabe točke opisane
u prethodno spomenutom horoskopu.
u tom, i samo u tom slučaju,
zanemarite disclaimer s dna astrološke stranice, koji kaže
da je sve što ste u gore navedenim tekstovima pročitali
namijenjeno isključivo u svrhu zabave
te da tako treba biti i shvaćeno.
on možda vrijedi ako pomislite da bi vaš kućni ljubimac riba,
rođen u znaku ribe,
mogao baš i ne voljeti vodu.
no, kada je gore opisan partner u pitanju,
nemojte stvari uzimati doslovno.
taj čovjek je čovjek vašeg života.

CVIJEĆE NA BALKONU

pišem pismo svom čovjeku
koji se sada nalazi u drugom gradu.
pismom ga želim izvijestiti da je situacija kod kuće stabilna.
nemamo, a nismo ni imali, cvijeće na balkonu
pa to odmah odbacujem kao temu.
nema svrhe nepotrebno ga opterećivati stvarima samo zato
jer se nema baš o čemu pisati.
nije bilo nikakvih značajnijih kvarova, osim onog s autom.
ali o tome sam ga ionako već izvijestila telefonom.
vani je stisnuo debeli minus, ali cijevi s vodom
besprijeckorno rade. i grijanje isto radi.
ovaj grad je dobro opskrbljen plinom, nema straha
od nestašice.
posvetila sam se temeljitom spremanju.
promijenila sam posteljinu, usisala podove i prašinu.
čišćenje kuhinjskih elemenata će pričekati.
možda bi ga zanimalo da je u zgradu uselila
moja kolegica s posla.
i da se ove godine netko pobrinuo očistiti
snijeg ispred haustora.
dogovorila sam termin kod zubara,
i izgleda da je bio dimnjačar jer se više ne osjeća miris čađi
kad se uđe u kupaonicu.
već par noći me muči nesanica. probudim se
i više ne mogu zaspati. ponekad ostanem u krevetu i čekam
da san dođe sam. u ostalim noćima ustanem
pa hodam po sobi uzduž i poprijeko
brojeći korake od ulaznih vrata do balkona.
to me smiruje.
prije negoli dovršim pismo želim mu još samo reći
kako bi bilo dobro da dođe što prije.
kada bismo imali djecu

i ona bi ga jedva čekala.

MOJ ČOVJEK

dosta mi je politike.

ne želim više slušati za i protiv mišljenja stručnjaka iz supermarket
o vlasti koja radi na štetu naroda.

proljeće je i sve vrvi od života i alergija.

probiotici, ulje crnog kima i list koprive preporučuju se
kao saveznici u jačanju imuniteta.

moj čovjek počinje s radovima u vrtu,

a mene već mjesec dana muči alergijski kašalj zbog kojeg ne spavamo
ni on ni ja.

gledam ga kako s entuzijazmom nabavlja sjeme

pa usitnjava zemlju

i priprema površinu u koju će ga staviti.

holandski kupus, paprika šorokšari, grašak čudo amerike.

zdravlje je čovjekovo najveće bogatstvo i ne treba gubiti živce zbog vijesti

da je umro najpoznatiji svjetski milijarder

ili da je trgovački gigant na korak do propasti.

pokvario nam se usisavač,

a alergije ne trpe prašinu.

gledam cijene, uspoređujem, kalkuliram.

ručni usisavači, aparati za parno čišćenje, klasični usisavači.

zadovoljna čitateljica kune se u robotsku napravu dizajniranu

po uzoru na kultni lik iz ratova zvijezda.

s vrećicama ili bez vrećica?

za to vrijeme, moj čovjek uživa blagodat slobodnog kretanja u prirodi.

pali korov i granje ostalo od rezidbe voćaka.

kad navečer bude završio s poslom, pitat će me:

jesi li mi opet bacila daljinski u peć?

KAKO SE MANITI ČORAVA POSLA

vidjela sam svog čovjeka na trgu.
imao je vunenu kapu navučenu duboko na čelo.
tako voli jer ne želi da ga prepoznaju.
i one traperice koje mu dobro ističu pozadinu.
pomislila sam: kako je zgodan, moj čovjek.
i iz čista mira palo mi je na pamet: pratit ću ga.
pravit ću se da ga ne poznajem.
pravit ću se da sam detektiv, a on da je neki muškarac kojeg,
iz nekog razloga,
sada treba pratiti.
zato ne želim da me vidi.
krenula sam za njim preko trga.
zastao je nakratko ispred kioska.
prodavačica i on su uz obostrani smiješak izmijenili
nekoliko riječi.
nakratko mi se učinilo da će me vidjeti kad se bude okrenuo
pa sam se sakrila u haustor pored fotokopiraonice.
prošao je mimo mene ne osvrnuvši se.
u desnoj ruci je držao cigaretu.
u ulici koja s trga vodi prema kazalištu zaustavio ga je neki brkati čovjek.
zastala sam ispred bankomata.
pravila sam se da podižem novce.
moj čovjek i brkajlija razgovarali su nešto u mom lijevom mrtvom kutu.
do ušiju mi je doprlo pitanje brkajlije kamo da krene ako želi stići tamo.
moj čovjek mu je strpljivo objašnjavao.
kad sam bila sigurna da ne gledaju,
bacila sam brzi pogled u njihovom smjeru.
brkati me spazio i ošinuo pogledom.
ili mi se barem tako učinilo.
brzo sam se okrenula natrag prema bankomatu.
neko vrijeme se nisam usudila dići pogled.
kad sam se konačno odvažila, brkajlija je prolazio mimo mene.

mog čovjeka više nije bilo.
krenula sam putem kojim sam pretpostavila da je mogao otići.
nije ga bilo nigdje na vidiku.
u blizini je bila crkva.
ispred crkve je bila klupa.
sjela sam na klupu i čekala.
moj čovjek nije vjernik i nikad nije išao u crkvu.
sjetila sam se one žene koja je *mojoj sudbini* pisala o tome
kako joj je muž preko noći postao vjerski fanatik.
zazvonio mi je telefon.
bio je to moj čovjek.
hoćeš li i ti postati vjerski fanatik? – pitala sam ga uznemireno.
ne lupetaj, nego me prestani pratiti – rekao je mašući mi s druge strane ulice.
i digni se s te klupe već jednom, prehladit ćeš
i pluća i jajnike.

KAKO PREŽIVJETI 21. STOLJEĆE

kao prvo: odrekните se svega.

iz kuhinjskog ormarića izbacite meso, životinjske masti,

bijelo brašno, jednostavne ugljikohidrate,

šećer, gluten, soju, aditive

i počnite s čišćenjem.

o punom mjesecu podvrgните se dvadesetčetverosatnom postu.

imajte na umu da ni voda ne dolazi u obzir.

moj čovjek i ja čuli smo za slučaj žene koja je postila mjesec dana.

izjavila je:

osjećala sam se tako moćno u vrijeme posta!

u ostale dane nastojte da vam hrana bude šarena.

u obzir dolaze bioflavonoidi kao

kvercetin, antocijanin, katehin, rutin, hesperidin.

poznati su i kao vitamin P.

nauka još uvijek ne zna je li on ljudskom organizmu

zaista potreban.

ali njegovo vrijeme dolazi.

zatim,

ukoliko ste korpulentnije građe, bilo bi poželjno pohađati fitnes

svakoga dana

sve dok ne dosegnete željenu težinu koja nikako ne bi smjela biti niža od

vaše idealne težine (vidi tablicu).

zategните stražnjicu! uvucite trbuh!

nemojte hodati ulicom kao zdjelica pudinga!

zatim,

po preporuci stručnjaka prilikom vježbanja morate paziti da

pijete dovoljno vode,

a u teretanu da odlazite pješice.

jedan trening bit će vam dovoljan, ako vježbate 150 minuta.

ali poželjna su minimalno tri treninga tjedno.

idealno doba za novi početak je početak godine.

nova godina, novi život.

novi vi.
zatim,
ukoliko patite od neke kronične bolesti, savjetujte se s liječnikom.
čišćenje tijela iznimno je važno za cjelokupni sustav.
učinite sve u vašoj moći da doživite stotu.
da li ste već čuli za stolicu-čučavac koja olakšava defekaciju?
zatim,
začinite svoj brak flertom, ali nipošto preljubom.
naučite prepoznavati devet znakova da vas partner vara.
dvadeset i prvo stoljeće je epoha čitanja između redova.
znakovi možda neće biti očiti.
oslonite se na intuiciju.
dosta vam je stresa? promijenite posao.
muči vas žgaravica? prestanite pušiti.
moj čovjek i ja, nažalost, ne vjerujemo u vječni život.
proletjeli smo ovlaš još politiku, regionalne teme, sport
i malo se zadržali na celebrityjima.
jesi li vidjela mačku? – pitao me on.
izašla je na balkon – odgovorila sam.

VJEČNOST

noć sa srijede na četvrtak jedna je sasvim obična vječnost.
ništa u njoj nema drugačije, ništa posebno
u odnosu na bilo koju drugu vječnost.
u jedan sat je isto kao i u pet,
palim televizor, čitam vijesti s ekrana:
pred nama je vruće ljeto,
pakleno,
rastu cijene nafte, trajekata, katamarana, autocesta,
ugostitelji zadovoljno trljaju ruke.
sada je u kini jutro.
kinezi se guraju u podzemnoj
zalijepljenih lica za staklo.
vidjela sam slike.
putuju s kraja na kraj grada,
odlaze na posao, nije ih briga
za našu političku situaciju, za vruće ljeto, oni niti ne znaju
gdje se mi to nalazimo
i koji je kod nas dan.
a ovdje pekari mijese svoje tijesto.
medicinske sestre i dežurni liječnici žure na hitan poziv.
vatrogasna kola negdje režu limove na zdrobljenim automobilima,
noćne službe obilaze cestu, javljaju o vodi koja probija asfalt
u nekom kvartu.
iza horizonta sporo se pomalja brdo
veliko kao ovaj ovdje ormar čija se sjena savija pod svjetlom
televizijskog ekrana
i ja zamišljam da u svom gradu ni ti, kao ni ja, ne spavaš,
da te muče ove cijene koje rastu, ovo ljeto koje prijeti,
ti kinezi koji idu svojim putem
i nemaju pojma tko si ti,
tko sam ja,
kolika je udaljenost između nas, ni

koliko dugo može trajati
ova vječnost.

SOME KIND OF HAPINESS

narodna poslovica kaže: per aspera ad astra,
ili drugačije: trnovit je put do zvijezda,
ali zvijezde dosegnu rijetki, ili nitko,
ili ih demantira život
i to zna svatko tko je ikad bio nesretan,
svatko tko je ikad tražio sreću,
dakle: svatko baš svatko
zna da mora biti
tako da se, nakon što bude ostavljen,
čovjek počne urušavati u samoga sebe,
da postane vlastita crna rupa,
tako
što prvo ogluši, onda obnevidi, onda otupi, onda odumre
pa počne lebdjeti u međuprostoru između neba i zemlje,
poblize: između zgrada, autobusa, kuće, posla, birtija,
godišnjih odmora, slobodnih vikenda, filmova, knjiga,
peglanja veša i pranja prozora,
i da glup hoda svijetom, i da ništa ne razumije,
i da mu negdje unutra postane jako tijesno,
u onom prostoru između srca i pupka,
toliko tijesno da ima osjećaj
kao da je prilikom selidbe tu nagurao neki otpadni namještaj,
sve ormare, fotelje, krevete, regale, vitrine sa suđem,
pa kad u vrijeme ručka
oko trpezarijskog stola želi razmaknuti stolice
one toliko jako zaškripe
da na želucu ostave duboku ogrebotinu.
i onda se dogodi tako
da automobil vozi čovjeka,
i namirnice kupuju čovjeka,
i posao radi čovjeka,
i da sve bude obrnuto proporcionalno stanju mira i spokoja čovjeka

koji spava danju a bdi je noću,
ili ne spava uopće,
i ne bdi je uopće,
i da kave piju čovjeka i cigarete puše čovjeka,
pa čovjek postane dim
i počne se rasplinjavati u poslijepodnevnim sobama vikendom,
i nestajati neprimjetno i polako
sve dok ne dosegne inverziju samoga sebe,
filmski negativ samoga sebe,
rendgen sliku samoga sebe,
sve dok ne potone u samoga sebe i ne dotakne dno samoga
sebe,
drugim riječima
dok se ne pomnoži s nulom,
drugim riječima
dok ne umre.
i tad se redovito desi ono malo čudo,
nekako se desi,
i čovjek upozna drugog čovjeka,
i počne graditi odnos s drugim čovjekom,
i vidi da je drugi čovjek za njega dobar,
i počne voljeti drugog čovjeka.
i jednog se dana tako probudi u mislima na drugog čovjeka,
i poveseli se riječima drugog čovjeka,
i ponovo počne piti svoju kavu,
i pušiti svoju cigaretu,
i počne odlaziti na posao raditi posao,
u kupovinu kupovati namirnice,
i svemir oko njega opet počne ekspandirati,
i svijet oko njega opet postane opipljiv,
svijet u kojem autobusi voze po zadanim rutama,
a stopala se spotiču o ulične kocke,
i čovjek ne primijeti to odjedanput, ali,
čovjek opet vozi svoj automobil,
i pegla u ruci mu bude pegla,

a prozor na zidu mu bude prozor,
a na trpezarijski stol u svojoj nutrini
čovjek rasprostire šareni stolnjak
i na njega stavlja vazu sa šarenim cvijećem,
i pred san legne u miru s mislima na drugog čovjeka,
i zadnje što kaže prije nego će usnuti je:
sutra pred spavanje bismo mogli igrati igru
„šta vidiš kad zatvoriš oči.”
meni se to čini kao dobra ideja
a tebi?

PET PRAVILA ZA OPTIMIZAM

KAKO DOĆI DO PRAVIH ODGOVORA

slavni pjevač pronađen je mrtav u svom domu,
a limariju na mom autu je načela korozija.
radim kao administrativna službenica u jednoj instituciji
i život s vremenom postaje dosadan.
po prirodi sam znatiželjna, ali
lako me obuzima tjeskoba.
ponekad tražim odgovore preko interneta.
ukucam u tražilicu pitanje o najnovijim astronomskim otkrićima
a tražilica mi izbaci linkove o bogu.
u društvu su se pojavile skupine koje se protive cijepljenju
i skupine koje mole za život ispred ulaza u bolnice.
osobe iz tih skupina predstavljaju se kao bog i kao nerođeno dijete.
osim toga što se mene tiče
ponekad podliježem egzistencijalnim krizama.
moja garsonijera ima pogled na parkiralište.
svakoga dana kupujem mlijeko i dva voćna jogurta.
svako jutro ustajem u pet.
nikad nisam izgubila dokumente ni ključeve od stana.
petkom perem veš, prašinu i podove rješavam subotom.
nedjeljom odmaram ili odlazim u vožnju biciklom.
jednom sam na tomboli osvojila antireumatsku kremu.
radilo se o prezentaciji jastuka i posteljine
na kojoj je svakom posjetitelju bila osigurana i večera.
odgovor na nagradno pitanje glasio je: merino.
samo jednom u životu sam obula štikle.
strahovito su me nažuljale
pa sam ih vratila u trgovinu i za njih dobila povrat novca.
na internetu sam našla ovu informaciju:
poznata manekenka obratila se iscjelitelju koji liječi pogledom.
iscjelitelj ima blag pogled i vlastitu streaming stranicu.
ne preporučuje se trudnicama, djeci i nevjernicima.
šta reći.

dirnula me vijest o smrti slavnoga pjevača.
nekoliko puta sam bila blizu smrti. mislila sam da sam se izvukla.
ali na kraju se nitko ne izvuče.
na televiziji su danima puštali njegovu muziku
i vrtjeli isječke iz video spotova.
gledala sam ih u pauzama između sjeckanja mrkve
i krastavaca za francusku salatu.
taj slavni pjevač je umro na božić.
napisao je sve te pjesme, a sada je mrtav.
uzrok smrti nije odmah bio poznat.
tabloidi su špekulirali o tabletama.

PRAVA SREĆA

šta ti je peh. kad krene, onda nosi sve po redu.
eto, na primjer, taj auto.
koštao me ko svetog petra kajgana.
istraživači su otkrili novu galaksiju sa sedam planeta
potencijalno upotrebljivih za život,
a meni je zablokirala bravica. i šta, morala sam razbiti staklo
i provaliti u vlastiti auto da bih ga otvorila.
zamisli kako sam se osjećala –
na parkiralištu ispred tržnog centra, pred sam božić.
svi su gledali u mene dok sam s nevjericom buljila u hrpu
rasutog stakla pod svojim nogama.
prava sreća da nitko nije pozvao policiju.
i sad, ovi kažu kako vjeruju
da na najmanje tri od sedam novootkrivenih planeta postoji voda.
i ne samo voda, oceani.
a meni su na tehničkom rekli: prava je sreća, gospođo,
da vam se auto još nije zapalio. kako molim, zašto? a ne znam,
otišla neka pumpa. riješila sam i to i zaklela se
da će taj auto završiti u rijeci bude li se još nešto pokvarilo.
i pokvarilo se. ajnšpric dizna.
ne znam, preskupo me sve to došlo.
dok su NASA-ini znanstvenici davali izjavu
o svojim epohalnim otkrićima, meni je majstor rekao –
to vam se, gospođo, ili dogodi, ili ne dogodi.
elektronička greška, ne možete znati, to vam je tako.
ni znanstvenici nisu znali za postojanje planeta, pa eto ih,
postoje. tako je i s kvarovima. dugo ih nema,
a onda ih odjednom ima.
tako da, ništa od mora ove godine. a planirala sam na brač.
a ti?
i šta uopće znači to, ta svetog petra kajgana?

FRUSTRACIJA

znači, ovako:

ako vam umre netko od ukućana, ogledala pokrijte plahtama.

tko se prvi u njima ogleda, prvi umire.

nemojte sanjati vodu ili blato. takav san znači

tešku bolest.

isto vrijedi i ako sanjate da vam ispadaju zubi.

razbijeno ogledalo odmah iznesite iz kuće.

ako želite da nepoželjan gost brzo ode

stavite mu u cipele malo soli.

da biste uvijek imali novaca, torbu ne spuštajte na pod.

a ako ne želite postati malodušni, mrvice sa stola

nikad ne skupljajte u šaku.

u međuvremenu, negdje u svijetu je nastupilo novo stoljeće.

novinske stranice pune naslovi o doktoru frankenštajnu

koji će posebno preciznim nožem

odvojiti glavu od tijela jednog čovjeka,

a onda je posebnom tvari koja sličići ljepilu zalijepiti na tijelo

drugog čovjeka.

kroz mjesec dana, glava bi trebala srasti s tijelom

i govoriti istim glasom kao i ranije.

kroz godinu dana trebala bi upravljati koracima novog čovjeka.

struka je nepovjerljiva prema suživotu glave i tijela.

ali gaji se optimizam.

a vi? na koji način odabirete prioritete?

crna mačka vam je prešla preko puta? ili vam je petak trinaesti?

skupilo vam se? ukućani su vam poslužili kao vreća za boks

nakon napornog tjedna na poslu?

i ja sam dugo vjerovala u narodno predanje, sve dok nisam shvatila

da se radilo o strahovima uslijed nakupljene frustracije.

sada razvijam vlastitu tehniku rješavanja stresa.

kad mi je svega dosta, najsnažnije što mogu zalupim vratima.

očekujem omanji potres ili barem snažan tresak praćen

zveketom čaša u ormariću.

ali otpor zraka je prevelik i ona, kao najmekanije pero,
sasvim lagano sjednu u dovratak.

KAKO BITI SIMPATIČAN U TRENUCIMA NEVOLJE

treba se držati jednostavnih istina o životu.

zemlja je okrugla. i to će proći. bit će sve u redu.

tome slično.

stvari se kvare. žurite, ali auto vam ne želi upaliti.

ili je stao na raskršću usred najveće prometne gužve

i ni makac.

važno je zadržati hladnu glavu.

uvijek može gore.

zamislite da vam je akumulator izdahnuo

na parkiralištu u zabačenom dijelu grada

u gluho doba noći. ili da vas šiba kiša sa snijegom

dok sa semafora bezuspješno pokušavate maknuti

svoje neispravno vozilo.

pozitivnim govorom tijela i osmijehom ostavite snažan dojam

na osobu od koje tražite pomoć.

ne pretvarajte se. postavljajte promišljena pitanja.

znanstvenici su dokazali da je simpatičnost ključ uspjeha

i da se ona može naučiti.

vježbajte.

svakog jutra stanite ispred ogledala

i zamislite neku od navedenih situacija.

zamislite da ste vi vaš sugovornik.

izgovarajte rečenice kao:

možete li mi, molim vas, pomoći pogurati auto? ili:

strašno mi je žao što vas inkomodiram, ali

imate li možda dizalicu?

zabilježen je slučaj žene (38) čiji je auto

na jednom parkiralištu u gluho doba noći ostao bez struje.

pomoć je potražila u obližnjem casinu.

zbunjeno, ali ljubazno se smiješila dok se, s nelagodom i strepnjom,

kretala od igrača do igrača, pitajući ih:

ispraznio mi se akumulator. imate li možda kleme?

igrači su joj, redom, uzvraćali predatorskim pogledom kockara zainteresiranog samo za lov.

kod posljednjeg preostalog igrača nakratko je zastala i s jednako optimističnim osmijehom na licu poslala sve u tri lijepe pičke materine.

KAKO PRESPAVATI NOĆ U KOJOJ SE NE MOŽE ZASPATI

postoji nekoliko načina da se prespava noć
u kojoj se ne može zaspati.
na spavanje ne bi trebalo ići praznog želuca.
gladan čovjek nervozan je i kad spava.
nervoza čini čovjeka budnim.
a budan čovjek postaje nervozan.
drugim riječima, gladan čovjek je kao lav
koji se vrti u začaranom krugu.
ni siti ne možete zaspati? prošetajte oko zgrade.
nakon toga napravite desetak sklekova i pet čučnjeva.
pripazite ipak s gimnasticiranjem. ono podiže razinu adrenalina.
adrenalin ubrzava rad srca, povećava krvni tlak i
razinu šećera u krvi.
vidite, za noćni mir potrebno je ispuniti mnoge uvjete.
vaš automobil mora biti ispravan.
gume na biciklu napumpane.
poslovne obaveze ostavljene za radnim stolom.
računi plaćeni na vrijeme.
suđe oprano, smeće izbačeno, pećnica očišćena.
kuhinjski mirisi potiču mozak na razmišljanje.
zaključajte ulazna vrata. obavite nuždu.
obujte čarape da vam bude toplije. izujte čarape ako vam je vruće.
pidžama ne smije biti pretanka ni predebela.
zatvorite plin. otvorite prozor.
(nemojte ako vam je hladno.)
(nemojte zamijeniti radnju.)
neka vam svira opuštajuća orijentalna glazba.
ako vam smeta, isključite je.
probajte s knjigom. upalite svjetlo.
smeta vam svjetlo? ugasite ga.
na lijevom boku vam rebra pritišću srce?

probajte se okrenuti na desni ili na leđa.

ne pomaže ništa?

zbilja ne znam, što biste vi zapravo htjeli?

SKEPSA

ljudima je ovladala skepsa
i trebalo bi izbjegavati konflikte u odnosima.
narušeni odnosi lako dovode do lošeg raspoloženja i padanja u depresiju.
ne otvarajte vrata nikome i ne osvrćite se na zvuk zvonca.
pokušajte biti što tiši dok se krećete stubištem.
krupni otpad iznesite preko noći. naučite kako postati nevidljivi.
utišajte televizor.
sve potrebne informacije danas možete dobiti unutar
svoja četiri zida.
talijanski neurokirurg sprema se presaditi glavu ruskom pacijentu
s teškim invaliditetom. da.
presaditi. glavu.
radi se na metodi izgradnje stanica srčanog mišića iz lista špinata.
dvadeset prvo stoljeće pruža nevjerojatne mogućnosti za život
i više nije tako nevjerojatno ostvariti ciljeve o kojima smo maštali.
ali poželjno je ostati u okvirima zone udobnosti.
mikrokozmos nudi neograničene mogućnosti da se ispuni dan.
premještajte suđe iz jednog ormarića u drugi.
ribajte kadu dok potpuno ne izgubi sjaj,
a onda se dajte u potragu za novom kadom.
pronađite veselje u malim stvarima.
a u dane kad se više nego inače ne veselite životu
pokušajte primijeniti ovaj trik za popravljivanje raspoloženja.
deset puta se okrenite oko svoje osi
pa se priljubite uz špijunku na ulaznim vratima stana.
vidjet ćete, osjećat ćete se kao na ringišpilu
ili na kolu sreće.
kad djelovanje hormona sreće popusti, ponovite.

I TAKO SMO NEKAD ŽIVJELI

i tako smo nekad živjeli,
po hladnim sobama i kupaćonicama,
rad u tvornici u tri smjene,
a subotama poslije plaće na mađarsku pijacu
po vajkrem, sir i uloške.
u ledenom hangaru isprobavala sam odijelo za krštenje,
ali rukavi su bili prekratki.
kupila sam video kazetu
na kojoj poznata manekenka vježba biceps.
ciganka s pijace je tečno govorila naški:
daj mi malo pare ću ti nešto gatam,
jedan crni ženiće te, ali neće biti sreće.
stali smo i u željeznom dućanu.
stari je kupio žicu
da ogradi vrt od jagodine koze.
ja ja koza esen ales,
tumačio je začuđenom prodavaču.
kad smo stigli kući
vježbala sam na hladnom podu.
eć gete harum
njolc gilenc diz,
uzdisala je slavna ljepotica
na tečnom mađarskom jeziku.

ODGODIM SE NA TJEDAN DANA

neću više da pijem minerale, vitamine, vodu
za pravilan rad srca, mišića, kostiju,
i neću da pazim na hranu, slatkiše, ugljikohidrate
da redovno vježbam i trošim toksine i vežem slobodne radikale.
hoću da ustanem u ranu zoru, da skuham kavu,
da upalim svjetlo u kupaonici, da se pogledam u ogledalo,
pa da gurnem glavu u lavabo pun vode
i da ostanem tako sve dok me ne pojede mačka.
subota je i svi su nekuda otišli.
kupaju se u morima, istražuju špilje i planine,
a ja sam ovdje
sjedim nasred dnevne sobe i širim po parketu rekvizite
s kojima bih mogla i htjela da se ubijem.
vidim
ispod kauča se s kokicama zamrsilo klupko kose,
pa izvučem usisivač i krenem čistiti podove.
iz ormara izvadim stare gaće, navlažim ih vodom
i počnem brisati police.
usput pronađem plastičnu vrećicu i izolir-traku
i spremim ih u džep za poslije.
prebacim se u kupaonicu, oribam kadu, lavabo, wc,
gucnem malo varikine, razdijelim šareni veš od bijelog i kažem
ok, sad mirne duše mogu da skočim kroz balkon
pa iz ladice izvadim nož.
zasučem rukave i taman kad krenem da zasiječem,
omete me moj odraz u nehrđajućem čeliku.
dignem sječivo da popravim frizuru, obrišem ruž s prednjih zuba
i tako mi prođe subota.
u nedjelju obučem najljepšu haljinu i odem van.
mjerkam koliko je visoka zgrada, ali
zapnem za rubnik, padnem
i razbijem koljeno.

psujem, hoću da se bacim pod auto.
krenem prema rijeci na drugom kraju grada, ali
usput sretnem s. koja me pozove na ručak.
kažem: dobro, može, iako sam upravo krenula
da skočim s mosta.
a onda me nazove moj čovjek i pita kad dolazim.
pa dobro, evo me, stižem,
kažem,
mada iskreno
stojim na pružnom prijelazu kod bile
i čekam da naiđe putnički zagreb-varaždin.
i tako mi prođe nedjelja, i pokvari se kuhalo za vodu,
i pregori mi žarulja, i razbijem dva tanjura,
i izgori mi pegla, i oljušti se zid, i stigne mi ponedjeljak,
i ustanem u ranu zoru, i skuham kavu, i upalim svjetlo u kupaonici,
i pustim vodu u lavabo, i izađem iz stana
i osjetim nelagodu što postojim, ali
odgodim se na tjedan dana.

BAKTERIJE

u svijetu se događa nešto zaista važno.
dogovara se novi rat, ljudi bježe pred postojećim,
tope se ledenjaci u kojima se zaleđene skrivaju
smrtonosne bakterije, a ja mislim da počinjem nešto
shvaćati. na pragu sam četrdesete i sve nekako ide.
odlazim u kino, slijedim rutinu i pomisao na smrt
nije mi više toliko strašna. u ledu vrebaju bakterije,
a kvržice u tkivu opominju me da ima i važnijih stvari
od neuroza uzrokovanih rastom cijena goriva ili
loše vremenske prognoze. kad sam dobro, dobro sam.
kad sam loše, savijem kičmu i čekam da prođe. stvari
mi padaju iz ruku. ponekad se sagnem da ih dignem.
ponekad ih ostavim, neka leže gdje su pale, i pravim se
da je život nešto drugo. nabavila sam komplet
rezervnih osigurača i alat za odštopavanje sudopera.
ne smetaju mi više moja velika stopala ni spuštено
desno rame. u ledu vrebaju smrtonosne bakterije i ja
više ne obraćam pažnju na nečist ten i visoko čelo s
brazdom. cilj mi je ostati u kontaktu sa zdravim razumom,
baciti cigarete, popraviti loš emocionalni odnos s majkom.
i zadovoljna sam kad mi jutro započne bez boli, a dan prođe
s barem jednim telefonskim pozivom
kojim me nitko ne obavještava kako je nešto završilo ili
kako bi tek trebalo da počne.

BUNGEE

ako ikada budem skakala bungee
s nekog mosta ispod kojeg teče hladna i duboka rijeka
i to tako da mi glava pri doskoku uroni u vodu
i razbije svaku sumnju u relativnost postojanja
koja bi u tom trenutku eventualno još mogla postojati,
voljela bih iz svojih pluća izbaciti neki
artikulirani vrisak, poput:
živote, jebem li ti mater!
ali znam da se ništa takvo neće dogoditi,
da ću, u najboljem slučaju, uspjeti protisnuti
samo neko smiješno šušljanje
ili gutanje
kao kad se ponekad noću budim iz paralitičkih snova
i da će to biti vrhunac mog
jebanja majke životu.

UŽE

u danu koji predstoji važno je imati plan
tako da svaki trenutak bude ispunjen,
svaka pukotina dobro zatvorena,
na putu do pošte brojati
kocke pod nogama,
koliko muškaraca koliko žena,
plavih, crnih, koliko djece, bicikala,
pruga na zebri, sekundi do promjene
crvenog u zeleno,
unaprijed odrediti povratak,
topla kupka za bolno stopalo,
spremiti objed i kada točno,
pronaći snage za još jedno spremanje,
ne treba davati previše pažnje smjeni sunca, oblaka,
voće u zdjeli ne može dugo čekati,
guljenje naranče, uz dovoljno pažnje,
može oduzeti par minuta, nekoliko minuta, sve
samo da prođe,
film ili knjiga, u nešto se mora pobjeći,
u nečiji život, samo ne u ovaj,
na trgu promatrati ljude i njihove pseće vlasnike,
vidjeti može li iz toga nastati fiktivna sudbina,
turpija za bijeg,
važno je imati plan,
liječnička ordinacija ili kolodvor,
sjesti, promatrati prolaznost,
ruke u džepove kao da je sve u redu,
zviždati u sebi neki pjesmuljak,
mignuti slučajnom prolazniku
ili iz čučnja vezati cipelu brojeći koliko puta
oko lijevog koliko oko desnog prsta,
sve, nešto, bilo što, plan

i dan koji predstoji,
samo da stigne večer, samo da stigne san, postelja, meko,
samo da se zaborave oštre misli s ruba kade,
ormarić s lijekovima po jedan dnevno,
nevidljivo uže s fotografije strica o kojem se ne govori
i sve ostalo ono nevidljivo, ono nešto čega sve, kao, nema.

U NEKE DANE NASTANI SE OVDJE NEKI ĐAVO

u neke dane nastani se ovdje neki đavo,
govori mi da sam luda:
luda si,
i sada lijepo sve porazbijaj, demoliraj,
zidove, namještaj i sve, sve, ispričaj se susjedima
zbog prevelike buke,
i ja se ispričavam,
preuređujem stan znate,
susjedi samo kimaju glavom, gledaju, vide, ali šute,
mora da će biti neka lijepa boja, pitala me
gospođa iz stana pored, ja joj kažem:
crvena, gospođo, na jednoj strani kao krv, a na drugoj
žuta kao žuč,
a to što udara nije čekić, nije moja glava, to je
moj đavo gospođo, ali to joj ne kažem,
to prešutim,
razgovor je ljepši ako pričamo o cvijeću i o
suncu, mada znam, i ona ima svoga đavla, čujem
ga po noći kad se smiri cijela zgrada kako
moli boga da joj ne svane, kako je nagovara
da uzme neku ljepšu stvarnost, ali
ujutro već dolazi iz trgovine, nosi dvije vrećice,
po jednu u svakoj ruci, spušta ih pokraj ulaza u zgradu,
dok otključava pita: *je li gotov stan?* kažem: *bit će,*
danas ili sutra, draga moja gospođo, dajte
da vam pomognem s tim vrećicama uz stepenice,
i kako je toplo danas, i kako miriše cvijeće,
i na rastanku mi namigne i kaže:
vi ste mladi vi imate vrijeme, a njen đavo kaže
doviđenja mome i moj njenom isto kaže
doviđenja.

ŠTO MI JE REKAO ZID

pričala sam sa zidom, rekao mi je:

ustani iz kreveta i operi zube, žuti su od nikotina,

počešljaj se, umij se, upotrijebi sapun, onda

zategni plahtu i protresi jastuk, promijeni

posteljinu, zid je rekao:

uzmi krpu, natoči vodu, dodaj deterdžent, dva mlaza za više pjene,

skinij zavjese i kreni, dva zamaha ulijevo, dva udesno,

isperi krpu, prospi vodu, natoči vodu, ponovi,

dva zamaha ulijevo, dva udesno, isperi krpu, prospi vodu,

natoči vodu, ponovi,

ogledaj se usput u staklu i nemoj se uplašiti kad vidiš

da još uvijek imaš dvije ruke i dvije noge,

pogledaj kroz prozor (sada je čist), pogledaj dobro

(dvaput je dobro),

vani je svijet, tamo su ljudi, oni rade, to su ljudi,

oni idu,

i životinje neke su tamo, na igralištu djeca jašu pse,

(i to je ljubav), zid je rekao:

razgrni pokrivače, spusti prvo jednu nogu, zatim spusti drugu,

ustani i skuhaj kavu, popij kavu, operi šalicu, operi džezvu,

zatvori plin, otključaj vrata, otvori vrata, izađi

kroz vrata, lijeva noga, desna noga, i ti ideš, i ti si čovjek,

(zaboravi ruke, nisi životinja)

a ja sam zid, i lijepo ti kažem, proljeće je sasvim solidno doba godine,

da,

i tek navečer ponovo lezi, ali sutra obavezno

sve ispočetka,

i ja sam ga slušala, zid, kako priča, a onda sam zaspala dok se

u daljini čula policijska sirena, netko je negdje glasno

psovao i čulo se ritmično škripanje pedala

na nečijem biciklu koji se,

sa svakim okretajem, još malo više udaljavao.

TRAŽIM NOVI STAN

tražim novi stan.

nekoliko kvadrata u koje ću smjestiti
sve knjige, dvije slike, džezvu, lonac i tavu za pravljenje
tjestenine s povrćem.

imam i nešto posteljine, veš mašinu, madrac
i to bi otprilike bilo to. selidba neće biti duga ni teška,
u jednom danu lako će se izmjestiti
cijeli jedan život.

tražim mjesto s kupaonicom dovoljno širokom
da mogu leći na pod
i raširenih ruku i nogu razgovarati s plafonom
kad više ne bude moglo drugačije.

plafon trpi više nego papir koji trpi više
nego čovjek. plafon je čovjekov najbolji prijatelj.

tražim stan za koji ću svima moći reći
krasan je moj novi stan, samo da ga vidite, upravo je
sve ono što sam oduvijek tražila.

san snova.

kvadrati slobode gdje si mogu do mile volje
dozvoljavati sitna zadovoljstva.
grebati noktima kad mi se bude grebalo
(vlasnik neka bude fleksibilan po pitanju zidova), ili
gledati noću u crvenu točkicu na razvodnoj kutiji za struju
i brojati koliko je puta slabije žmirnula.

tražim stan u kojem će kava mirisati drugačije
i frižider zujati drugačije
i jabuke gnjiliti drugačije od dosadašnjih.
zaklinjem se, kupit ću si novu zdjelu za voće
da svima mogu reći: imam prelijepu novu zdjelu za voće
u predivnoj novoj, kao bombon slatkoj, kuhinji.

i zavjese

ako bude trebalo nekad u njih da se umotam,

pa legnem u kadu da sve bude baš onako,
dramatično i filmski.
da pri povratku iz grada svima mogu reći: idem doma,
u svoj novi stan sa svojom novom kuhinjom
i svojom novom sobom i svojom novom kupaonicom
iako će svima biti kristalno jasno da ovdje
o domu nema niti riječi.

NAŠ TUĎI AUTO BEZ KOTAČA

DJED

negdje blizu ili negdje daleko živi neki dušan.
svako jutro gleda se u ogledalu i misli:
ja sam dušan. češljam kosu ovako, a ne
onako, i po tome me znaju. znaju me i
po tome što možda pišem neke priče. ili
umijem pjevati. možda radim kao prometnik,
možda kao krotitelj životinja. također je moguće
da imam lijepe zube ili da sam nemaran. stanujem
u stanu, moguće u kući. imam ili nemam vrt, uzgajam
ili ne u njemu povrće. sasvim sigurno imam boju kože,
poznajem jednu zagorku. smješten sam u prostor
između glave i peta, samo to je moje. ja sam dušan, ali
mogao sam i ne biti. noću slušam otkucaje grada, danju
pretežito samo bivam. uvijek kupujem na istom
mjestu. pet i tri su osam, to je sretan broj. u metar
stane samo deset decimetara, ne i više od toga. sjever
je gore, jug dolje. toliko znam. možda sam bio kod liječnika
i možda je rekao da umirem od terminalne bolesti.
ponekad čitam rječnik. tražim smiješne riječi kao krumpir.
izgovaram: krompir. to je palac koji viri kroz rupu na čarapi.
to je smiješno. moja žena možda i ne postoji, ali tko je onda
uredio postelju? moja su djeca otišla odavno, ne znam:
koliko su daleko stigla? i kad opet bude pala noć, a iza nje
možda svanuo dan, sjetit ću se: kamo sam ono
zametnuo naočale?

AMERIKA

u posjet mi je s mužem iz amerike došla prijateljica
koju nisam vidjela od djetinjstva.
dočekala sam ih na autobusnom kolodvoru u obližnjem gradiću
i autom odvezla u svoje selo.
majka je priredila sobu posebno za njih,
čistu posteljinu, svježe oprane zavjese,
odmrzla meso i skuhala pun lonac sarme,
napravila dvije vrste kolača, iznad šporeta raširila
čistu i opeglanu izvezenu krpu
jer dolaze amerikanci.
ispostavilo se da su amerikanci oboje vegetarijanci,
a ona još da ima i neku autoimunu bolest
zbog koje ne smije jesti šećer,
na što je majka rekla da je to sve zbog černobila
i sjeća li se one godine kad je eksplodirao reaktor,
kako smo zatvarali prozore i krpom prali špargerice
da speremo potencijalni radij ili cezij s njihovih potplata,
kao da bi nas to spasilo od sigurne smrti
dok zapravo nismo niti znali
da li je smrtonosni oblak uopće prošao iznad naše zemlje.
prijateljica se samo smijala
i govorila kako je kod nas sve divno,
miran život na selu, mali grad u blizini,
sve pitomo i nježno kao nekad kad smo bile djeca,
i da mi koji nikad nismo bili u americi
ne možemo ni zamisliti kakav je to stres
rad na univerzitetu, život 24/7,
instant hrana, instant usluga,
otuđenost i dezintegracija,
sve u suprotnosti od ovoga što vidi kod nas
od čega se, mentalno i kulturološki, u međuvremenu
u potpunosti odvikla

i da njena bolest sigurno nije uzrokovana černobilom
nego amerikom,
mada to u americi nikad ne bi smjela reći naglas.
tu prvu noć, dok je njezin muž spavao u sobi,
dugo smo sjedile u kuhinji, upredale i raspredale događaje
koji su nas obilježili u dvadeset godina, koliko se nismo vidjele
ili barem sve one kojih smo se mogle dosjetiti,
da bismo pred zoru zaključile
kako smo obje sada sasvim drugačije osobe
od onih djevojčica koje su školsku godinu provodile
nerazdvojne,
a ljeta pišući pisma
s kraja na kraj države
na koja smo kemijskom olovkom crtale poštanske markice
i pisale poštarima poruke kao
čije nije nek ne dira, može da eksplodira i
ti poštaru drži prste k sebi, da ti neki od njih sad otpao ne bi.
rekla mi je kroz smijeh
da joj je nezamislivo takvo nešto napisati na pismu
u americi dvadeset i prvog stoljeća,
da bi zbog toga u najmanju ruku završila na saslušanju,
a u najgoru u zatvoru
s tko zna kakvim posljedicama po život i karijeru.
sutrada su ona i muž otputovali dalje
u europu
i nikad je više nisam vidjela ni čula.
iza njih nam je ostala puna kuća uspomena na neki prošli život
s kojim se više nitko od nas nije mogao poistovjetiti
i pun lonac sarme
koju smo imali za ručak sve do kraja tjedna
uz koju smo razgovarali o tome
kako su ti amerikanci
oboje zaista jako fini ljudi.

ŽENA NA PRAGU SEDAMDESETIH

u stanu pokraj moga. svakog jutra spušta se u podrum,
u lift ubacuje svoj bicikl s košaricom,
poslije mi priča, ja vam, znate, svako jutro idem na groblje
mužu, ostavim mu cvijeće, a onda
s prijateljicama na kavu, da mi vrijeme brže prođe,
čovjek mora izaći iz kuće.
navečer pratim svoje serije,
ponekad mi prepričava tko je tu kome muž,
a tko ljubavnik i sve te zavrzlake oko filmskih potomaka.
ja živim u najmu, dvadeset kvadrata i balkon,
desno kupaonica i kuhinja, lijevo
ormar koji glumi zid, iza njega krevet,
pisaći stol i neprijavljeni televizor.
gazda kaže mali stan je dobar za samce,
ne otvaraj nikome tko se nije najavio,
dolaze kontrole, kazne su velike.
gospođa do mene pita me je li i moj stan isto tako mali
kao njezin. ona i muž su nekad živjeli, a čujte,
to su bili kvadrati, moglo se,
sad su mi ostala samo ta dva sina, muzičari, jedan gitaru,
taj je na brodu, drugi klavijature, kod mene pere veš.
pa prostire njegove majice, gaće, čarape i priča o unuci
u americi, sada je u drugom stanju i nije je vidjela
šest godina, ali ovo ljeto dolazi s bebom, zamislite,
šest godina je nije bilo, a sada će ih doći
dvoje. moj gazda kaže, tu je prije stanovala jedna, ostala
bez posla, od nervoze propušila pa su zidovi postali
masni, trebalo je strugati sve do žbuke.
zato strogo brani pušenje u stanu, ali nema ništa protiv
balkona, i ja tamo odlazim, pušim,
razgovaram sa susjedom koja svakog jutra
gura bicikl do groblja pa na kavu s prijateljicama, a navečer gleda

sapunice, da joj život brže prođe,
njoj tako, a meni ovako.

PRAVA STRAST

poznavala sam čovjeka koji je pušio
četiri kutije cigareta dnevno.
cigareta mu je bila prirodni produžetak ruke.
nije se od nje odvajao ni u krevetu.
ni u zahodu.
pušio je dok se tuširao.
pušio je prije, za vrijeme i odmah nakon
pranja zuba.
pa čak i prilikom jela je pušio.
desnom rukom bi držao žlicu iz koje je srkao juhu,
a lijevom bi uvlačio dimove iz cigarete.
budio se noću radi cigarete.
izlazio bi iz kina radi cigarete.
čak je i ženu ostavio radi cigarete.
a onda su po njega jednog dana došla ambulantna kola
i susjed je susjedu rekao:
taj čovjek je bio veliki sretnik!
taj čovjek je znao šta je prava strast!

JA SE BOJIM UNIFORME

ja se bojim uniforme.
ja se strašno bojim uniforme.
ja se toliko jako bojim uniforme da mi se, kada u njoj vidim čovjeka,
počinju znojiti dlanovi i padam ničice, na koljena.
čelo mi oblijevaju grašci znoja, drhte mi ruke,
i izgovaram nesuvisle rečenice kao
nemojte molim vas, neću više nikad,
budite dobri, ja sam siromah
i tako dalje.
ja sam žrtva uniforme.
a to kod uniforme izaziva podsmijeh.
u njezinim očima ja sam zaslužila kaznu za prekršaj
koji nisam počinila.
i odmah piše kaznu za prebrzu vožnju,
švercanje u tramvaju,
neposjedovanje osobne iskaznice.
jednom sam na željezničkom kolodvoru
prometnika zamijenila policajcem
i pitala kamo ide ovaj vlak.
odgovorio je: nisam vam ja prometnik, gospođice.
i to takvim tonom da se otad bojim
i službenica koje rade na šalterima za izdavanje osobnih dokumenata.
čistačica u domovima zdravlja.
pilota, stjuardesa, bankovnih činovnika,
poštara, pizza dostavljača, vojnika, liječnika.
a nije mi ugodno gledati ni astronaute na televiziji.
najgori strah proživjela sam jednom
kada me carinik skinuo s autobusa na granici
zbog prenošenja neocarinjenih dijelova za automobil.
doživjela sam pravi živčani slom.
svi su se putnici zalijepili za prozore
i gledali u mene s unezvijerenim izrazom na licu

kao da je ovo talačka kriza,
u kojoj su oni žrtve,
a ja opasni terorist
zbog kojega će autobus u dolasku zakasniti
punih pola sata.

NE SNALAZIM SE NA PERONIMA ŽELJEZNIČKIH STANICA

ne snalazim se na peronima željezničkih stanica
i vlakovi mi uvijek bježe.
ne snalazim se na aerodromskim terminalima,
u bolničkim i ambulantnim čekaonicama,
trgovačkim centrima ni u supermarketima.
ne snalazim se u prirodi, moje tijelo nema onaj
nekima svojstven
biološki kompas.
volim šume, ali ne znam što bih u njima.
putovala sam u neke gradove i vidjela čudesa svjetske arhitekture.
aja sofiju, trafalgar square, ribarsku utvrdu na budimu.
tamo su ljudi izgledali
kao da upravo odlično znaju po što su ovamo došli
i kamo će sljedeće krenuti.
ne snalazim se ni u međuljudskim odnosima,
ni u socijalnim interakcijama.
u razgovorima o politici, ekonomiji
ni u pitanjima od društvenog značaja.
ne snalazim se ni u katalogima robnih kuća.
ne snalazim se na šalterima ni u telefonskoj komunikaciji
sa službenim osobama.
ne znam što bih da mi u vožnji pukne guma na biciklu.
jednom sam na ulici vidjela djevojčicu
koja je proživljavala svojevrsan živčani slom
mислеći da je ostala potpuno sama
u moru neznanaca koji su je nehajno mimoilazili
kao da je izgubljenost nešto sasvim normalno
što se dešava svakome i svakodnevno.
moguće je da sam ja ta djevojčica,
a moj život taj trenutak
u kojem se ne može baš mnogo toga učiniti.

pa samo sjedim ovdje i čekam
da me prođe.

DRAGI MORRISSEY

pišem ti ovo pismo u nadi da će te zateći
zdravog i u dobrom raspoloženju
mada nemaš pojma tko sam ja
samo još jedna jadnica
jedna od pripadnica prebijednog ljudskog roda pomislit ćeš
kad i ako ga budeš pročitao
ni manje ni više vrijedna od ostalih
ali mogu ti reći kako ja odlično znam tko si ti
i da ti se spremam pisati već dvadeset i šest godina
od onog dana kad sam prvi put životom branila tvoju ploču
koju sam kupila od dugo štedenog džeparca
koju je neki klinac u velikom parku izgrudao snijegom
klinac koji se samo htio igrati
a ja sam ga bacila na zemlju i napunila mu usta i nos i uši
tako da nikad ne zaboravi koga je on to gađao
da nikad ne zaboravi dan kad je pokušao oskrnaviti
velikog stevena patricka morrisseya
osim toga htjela sam ti reći
mnoga su se sranja izdešavala u periodu od dvadeset i šest godina
kad sam kupila tu prvu tvoju ploču
raspala nam se država i preživjeli smo rat
iz kojeg smo izašli sjebani i nikakvi
rekli su mi da sa starošću dolaze pamet i mudrost
ali ja to do danas nisam spoznala
pamtim samo kako smo te slušali
po mračnim podrumima i zadimljenim klubovima
i kako smo bili sretni kad smo dobili satelitsku
pa te mogli vidjeti na mtv-u
današnja djeca ne znaju ništa o tome
gledaju te na internetu
kupuju knjige s detaljima iz tvog života o kojima smo mi mogli samo sanjati
besplatno skidaju albume i prže ih okolo za pljugu

dok smo mi nervozno sjedili kraj kazetofona
s pritisnutim rec play pause tipkama
i kad su nam se kazete zapetljale od izlizanosti
sahranjivali smo ih ispod kvartovskog drveta uz oproštajna pisma
ali zapravo htjela sam reći
nadam se da si dobro
jer gledala sam taj intervju s tobom
u toj nekoj emisiji
u kojoj si izgledao kao podmornica
koja je potonula nakon stravične eksplozije
i voditelj te pitao nešto o depresiji kao
opće je poznata stvar da patiš od depresije
i da li si i u danom trenutku depresivan
dok sjediš tamo u toj emisiji i odgovaraš na pitanja o novom albumu
i bila sam malo razočarana tvojim odgovorom
jer si mu zbunjeno rekao da nisi
jer si okružen prijateljima i dobrim ljudima
iako se u tvojim očima jasno vidjelo
da je umrla neka iskra
ona koja umre u svima nama kad nas pitaju o depresiji
oni koji o tome ne znaju i ne razumiju ništa
koji misle da su to prolazna stanja što ponekad dođu
i jednako tako brzo i odu
nakon što čovjek dobro pojede i popije
zapjeva i ispriča poneki vic
poveseli se s dragim ljudima koji mu pruže utjehu
da još ima nade za sve nas
iako odlično znamo da je u životu sve već unaprijed izgubljeno
za kraj bih ti još samo htjela reći
nimalo mi se nije dopao tvoj zadnji singl
počeo si zvučati kao švabo tralala
pregazile su te godine mozz
jer današnje je doba doba optimizma
i nitko više ne puši te mizantropske spike
ma koliko ih voljeli nas dvoje

i ma koliko se slagali da je svijet usrano mjesto za život
nitko ne želi slušati tuđe vapaje upomoć
niti znati o tome da je netko u depresiji
i nitko ne shvaća ozbiljno taj tvoj cry for help
ljudi se danas okreću svijetloj budućnosti jer svima je valjda jasno
da živimo u novom mračnom dobu
iz kojeg se pošto-poto treba što hitnije iščupati
i zato bi najbolje bilo
da se okaniš pjevanja
i kao svaki poštenj estradnjak
otvoriš restoran ili neki biznis
od kojeg ćeš i dalje dobro živjeti i zarađivati
tako da ti nitko ovako kao ja jednoga dana ne bi mogao predbaciti
da si ostao bez ideja
da si isuviše star a da bi još uvijek bio mlad
iako bi sigurna sam
i na to imao spreman odgovor.

ZAVRTJELO MI SE U GLAVI, ALI

nisam se dao smesti kad su se razmaknula pokretna vrata, a na ulazu u apoteku ukazali tvoja jakna, šal i stilizirane crne cipele pa sam te samo netremice gledao u sinkopi između trenutka u kojem si prišla tezgi i trenutka u kojem si rekla: tablete protiv bolova molim, gledajući me ravno u oči tim svojim mutnim pogledom iz kojeg sam mogao iščitati povijest migrena s majčine strane do u tri koljena unatrag i da ostanem pribran brzo sam se okrenuo prema polici s analgeticima i pitao: slabije ili jače, ne usuđujući se više okrenuti glavu u tvom smjeru svjestan da pritom ispadam potpuni retard i idiot koji razgovara s policom, ali ti si prekinula šutnju rekavši: slabije molim veće pakiranje, što je pokrenulo bujicu u mojim koljenima pa sam se umalo skljojao između blagajne i rafa s lijekovima, srećom tvoja migrena je bila toliko jaka da nisi ni okom trepnula kad sam prstom zakačio kutiju s be kompleksom koja je srušila kapi za vene koja je srušila nevenovu mast dok sam u sebi tiho psovao: šta ti je ta ženska budalo, a onda kucao trideset pet kuna devetnaest lipa i nije mi ruka ni zadrhtala kad sam ti utisnuo kusur s računom u dlan koji si brzo povukla i rekla mi hvala pa novac zajedno s novčanikom pospremila u vrećicu u kojoj su bili glavica luka, špek fileki, wc sanitar i čokolada na kojoj je pisalo welcome to malta.

KIŠA JE POČELA PADATI PRIJE SVITANJA

i više nije bilo nade da ću moći ponovo zaspati.
ustala sam, zatvorila prozore i balkonska vrata,
skuhala čaj i vratila se natrag u krevet razmišljajući
kako bih radije bila nešto korisno. nešto svrhovito,
kao na primjer ta vrata koja štite unutrašnjost
od kiše i vjetra. ili čaj koji ljudima daje osjećaj
smirenosti, stanovitu utjehu da će sve i dalje
biti dobro iako je prošlo vrijeme ljetnih razbibriga,
a nastupila jesen i s njom rutina, melankolija, žuto.
gledam stolnu lampu. kako su se osjećali ljudi
prije otkrića vatre? sigurno nisu željeli biti lampa.
mirno stajati na uzglavlju i davati svjetlost i toplinu
nekome iz plemena tko ima problem s nesanicom.
njihov cilj, sirov i nagonski, uloviti životinju i
spavati na suhom, tako bi trebalo započeti dan.
misliti o hrani, o vodi i svježem zraku. pasivno sudjelovati
u rasporedu svijeta, provlačiti se kroz iglene uši.
kako je jutro odmicalo, sve su me više obuzimale misli
o vlastitoj nepotrebnosti. utonula sam malo dublje među
pokrivače, zatvorila oči i zavirila u sebe ne bih li otkrila
nešto svrsishodno. ali sa svom tom tamom iznutra,
mislila sam, nikad od mene uspješne lampe.
za to vrijeme vani, na kiši ispred haustora, zavijao je
ostavljeni pas. molio je vlasnike da ga puste unutra.
pritiskao je njušku uz staklo, čekao da mu netko konačno otvori.

ANGST

tablete su prestale djelovati i osjetila sam
težinu u nogama koje su opet postale samo
moje i više nisu mogle vrtjeti pedale
lakoćom oksazepama. zrak je stajao, kasna večer
u kasno ljeto, vrijeme kada djeca kreću u školu,
a odrasli na dijetu, vrijeme kad se lako hvata
tjeskoba, na biciklu bez svjetala po mračnim ulicama
grada osjetila sam kako tonem u dubinu
asfalta s kamenom u obje noge, s nedozvoljenom
količinom promila u krvi pomiješanih s
tabletama protiv životne boli, tražeći mjesto
na koje bih se mogla skloniti od svemira što se
prostro iznad mene kao mrtvački pokrov.
policajca koji me zaustavio radi ugrožavanja
sigurnosti u prometu pitala sam koliko košta
kad unutra plaćem, nije shvatio. nisam
shvaćala ni samu sebe, rekla sam mu kako imam
toliko toga što bih mogla s njim podijeliti, ali
ne znamo se, ne razumijemo međusobne boli,
izgleda mi kao dobar čovjek i sve ono čemu sam se
u tim trenucima mogla dovinuti. poželjevši mi
bolju sreću, rekao je neka odsad guram svoj bicikl,
ali noge su mi bile teške pa sam ostala još neko
vrijeme sjediti na rubniku ispred špara, gledajući
jutro kako ulazi u aute i zgrade, gledajući u svoj
prozor, skupljajući hrabrost da se vratim nazad kući,
da se ne uvedem u novu napast, da si otpustim
dugove svoje i izbavim se od zla, amen.

U DANIMA KAD JE KUĆA BILA JAKO HLADNA

u danima kad je kuća bila jako hladna
sjela bih u olupinu auta na susjedovoj livadi
zubato sunce sjalo je kroz naprsu šoferšajbu
tamo sam pročitala zolu i tolkiena
rougon-macquartove i gospodara prstenova
ponekad kad bi padala kiša
zamišljala sam da je auto u autopraonici
i prepuštala se sigurnosti automobilske kabine
dok su vani tutnjali četke i valjci
ponekad mi je društvo pravio mali susjed
imao je kronični bronhitis i gadnu upalu oka
pričao bi kako ga noću u krevetu griju mačke
dvije mu sjednu na prsa dvije ispod nogu
i mama mu kaže da ne treba peć
ponekad smo pjevali cajke
on je znao riječi ja sam udarala ritam
ponekad je on stigao prvi
sjeo za volan i motao po njemu rukama lijevo-desno
govorio brm brm an an an drrrr
a ja bih naslonila glavu na okvir vrata
i puštala da mi sunce grije lice
maštala da putujemo afrikom u suton
mašemo afričkoj djeci i pozdravljamo ih
unatoka wapi odakle si ti
safari njema sretan ti put
tako smo proputovali dalekim krajevima
šestogodišnjak i ja
u našem tuđem slomljenom autu bez kotača

BOLJI ŽIVOT

onda shvatiš da je stigla zrelost
imaš obitelj i polovni auto kupljen od štednje na sajmu
imaš djecu koja pjevaju ili se tuku
na stražnjem sjedištu dok nedjeljom idete na izlet
ljeti more ili babi
imaš košaru u njoj termosica u njoj kava
srčete iz poklopca naizmjenice
poslije ćeš ga obrisati u salvetu
imaš uvijek isto ugibalište na kojem gutate sendviče od
pohovane šnicle i od dvije šnite kruha
djeci sok i šuma
da ne moraju čučati između otvorenih vrata imaš
uvijek istu stanicu za benzin cigarete sladoled imaš
dijete s migrenom koje povraća dvije šnite kruha pohovanu šniclu
sladoled i sok po kariranim presvlakama ili
pjeva partizanske borbene dok na četrdeset sunaca čekate
trajekt za brač imaš
stalan posao po završetku ljeta
nogometne utakmice
gomile neopeglanog veša nedjeljom popodne imaš
dijete koje nije odrezalo nokte napisalo zadaću pročitao knjigu
imaš početak školske godine i supermarket u kvartu
dalje od toga ne treba
imaš stan u svojoj zgradi usred grada imaš beton
koji pitaš
je li ovo sve? imaš
odgovore da je bogu hvala što su djeca zdrava i što imaš krov nad
glavom imaš duge poglede kroz prozor noću imaš nemir
koji kaže da je život nešto drugo imaš ružne snove ptsp i osvrtnje
preko ramena imaš sjećanje na vrijeme kad su lupale granate i
snajperi s brda kad si bježala kroz tunel ispod aerodromske
piste imaš muža koji kaže

to je život to je sreća imaš tv program uvečer koji kaže
hoću život bolji život imaš želju vrisnuti i pobjeći
pred spoznajom da imaš samo četrdeset i da ništa bitno osim ove suhe
prazne svakodnevne ponovnosti neće promijeniti činjenicu da
imaš obitelj auto izlete mora babe ugibalište supermarket želju
da te netko uvjeri u suprotno od razočaranja
da je ovo
sve.

Lidija Deduš

Rođena 1977. u Banjaluci. Počela je pisati s trideset i šest godina i otad je objavila tri zbirke poezije, napisala jednu dramu, završila jedan prozno-poetski rukopis i radi na romanu. Živi, radi i piše u Varaždinu.

Poezija i kraće proze su joj objavljivane na portalima i u časopisima diljem regije i prevedene na litvanski, albanski, makedonski, grčki, engleski i francuski jezik.

Pjesme su joj izvođene u poetskom performansu *Ne čitaš žene* Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu (2021) te na Hrvatskom radiju i Radiju Beograd.

Sudionica je više književnih manifestacija kao što su Prvi prozak na vrh jezika (2018), Goranovo proljeće (2019), KaLibar bestVal (2018 – 2020), Pjesnikinja petkom (2020), Poezija u dvorištu (2021), Sa(n)jam knjige u Puli (2021), Festival ŠKURE (2021) i Cruising sa Srđanom Sandićem (2021).

Dobitnica je nagrade izdavačke kuće Treći Trg iz Beograda za najbolji pjesnički prvijenac *Apatridi i ostale čudne ličnosti* (2018), nagrade Post Scriptum za književnost na društvenim mrežama (2019) za poetski rukopis koji je kasnije objavljen u zbirci *Razglednice iz prašnjave republike* (2020) u Zagrebu, a zbirka je izabrana kao jedna od tri najbolje zbirke na BHSC jezicima na natječaju Udruženja studenata slavistike *Slavitude* (2023) te za nagradu prevedena na francuski jezik na sveučilištu Sorbona u Parizu. Za istu je zbirku dobila nagradu Ministarstva kulture Republike Hrvatske (2022) kao poticaj za povećanje poetske vidljivosti. Dobitnica je druge nagrade za priču *Fertik* na regionalnom konkursu *Biber* (2022), a priča je prevedena na albanski i makedonski i objavljena u zborniku *Biber 05*. Iste godine dobila je i nagradu Hrvatskog narodnog kazališta za najbolju dramu *Drvene ptice* na natječaju za suvremeni dramski rukopis.

Sudjelovala je u organizacijama književnog festivala *KaLibar bestVal*, vodila književne programe u Varaždinu te pjesničke radionice za mlade u projektu *Razgovaraonica*. Članica je Hrvatskog društva pisaca.

Objavila: *Apatridi i ostale čudne ličnosti* (poezija, 2018), *Ništa od najavljivanog kraja svijeta* (poezija, 2019), *Razglednice iz prašnjave republike* (poezija, 2020), *ja se zovem lidija deduš* (poezija, 2023).

Biblioteka Mali rakun

knjiga 80

Lidija Deduš

APATRIDI I OSTALE ČUDNE LIČNOSTI

© 2024 Lidija Deduš

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2024

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Urednik

Tihomir Dunderović

Fotografija

T Leish / Pexels.com

Objavljeno

10. ožujka 2024.

ISBN 978-953-374-225-0 (HTML)

ISBN 978-953-374-226-7 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-374-227-4 (PDF)

ISBN 978-953-374-228-1 (MOBI)

Prvo izdanje

Treći Trg, Beograd, 2018.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Zagreba i Ministarstva kulture i medija
Republike Hrvatske.**